

Döbrököz bibliográfiája

[Az olvasóhoz](#)

[In memoriam Dr.Gelencsér Gyula](#)

[A bibliográfia használatáról](#)

[A lelőhelyek rövidítésjegyzéke](#)

[A bibliográfiában található egyéb rövidítések](#)

[Történeti bevezető](#)

[1. fejezet: Általános ismeretek](#)

[2. fejezet: Átfogó történet](#)

[3. fejezet: A kezdetektől a 14 századig](#)

[4. fejezet: 15. századi történet](#)

[5. fejezet: 16. századi történet](#)

[6. fejezet: 17-18. századi történet](#)

[7. fejezet: 19. századi történet](#)

[8. fejezet: Pillantás a 20. századba](#)

[1. Személynevek mutatója](#)

[2. Szerzoi nevek mutatója](#)

Az olvasóhoz

Hogyan vállalkoztam arra, hogy szülőfalum történetének anyagát összegyűjtsem? Szókinccstani terepgyakorlatunk során (a másik szakom magyar) megismertem egy alig 400 lelkes település, Szécsisziget helytörténeti anyagát, amelynek nagy része még feldolgozásra vár, de így is meggyőző erejű.

Saját szülőfalumról is számos cikk, tanulmány és kézirat jelent már meg, többségük Dr. Gelencsér Gyula hadtörténész nevéhez fűződik, s felejtethetetlenek voltak kézírataiból készült előadásai is. Ezért megpróbáltam csokorba gyűjteni a Döbröközről megjelent anyagokat és dokumentumokat. A dolgozat megírásához rendelkezésre álló idő mennyisége azonban nem tette lehetővé, hogy az összegyűjtött anyag teljes legyen. Éppen ezért szűkítettem le a gyűjtés területét a könyvtárban megtalálható anyagokra. A bibliográfia levéltári anyagot nem tartalmaz, kivéve a Döbröközre vonatkozó, a Tolna Megyei Levéltárban megtalálható dokumentumok fondjegyzékszámát (lásd a 11. tételt!). Ez még kiegészül néhány magánkézből megkapott könyv és kézirat anyagával. A munka tartalmaz egy válogatott bibliográfiát (15. tétel, B:19) is. A benne szereplő tételeket dolgozatomban felhasználtam.

A bibliográfia csak áttanulmányozott anyagot tartalmaz!

A könyvtári anyag feldolgozását három könyvtárban végeztem el (kivéve a 11. tételt):

- Döbrököz Község Könyvtár
- Dombóvár Városi Könyvtár
- Illyés Gyula Megyei Könyvtár, Szekszárd

A gyűjtőmunka nem lezárt, a lehetőségeknek és az igényeknek megfelelően tovább folytatható!

Az anyag időkereteiről:

Az itt összegyűjtött anyag a tárgyidő szempontjából, kezdetektől (a terület lakottá válásától), a 19-20. sz. fordulójáig tart. Négy esetben léptem túl az időhatárt:

A településre vonatkozó statisztikai adatoknál

A fotók, képek esetében

A várom tulajdonviszonyainak változása kapcsán

A helytörténeti gyűjtemény tervének publikált felvetése kapcsán (a 103. tételben)

A Mellékletben található két történeti érdekesség esetében (7-8. melléklet)

A településről adott teljesebb képanyag érdekében – a fotóriportokon kívül – a feldolgozott anyagból kiemeltem a jelentősebb képanyagot, amelyek külön tételben is szerepelnek. Hasonló módon emeltem ki a vonatkozó térképeket is.

Szeretném leszögezni: munkám nem történeti szakmunka, hanem a szülőfalumra vonatkozó helyismereti anyag könyvtári, bibliográfiai szempontú gyűjteménye.

Ajánlom ezen munkámat Dr. Gelencsér Gyula (1932-1998) hadtörténész emlékének, aki döbröközi származású emberként feladatának érezte, hogy szülőföldje történetét kicsiny egységeként feltárja s azokat a falu polgáraival, diákjaival előadások formájában megismertesse.

In memoriam Dr.Gelencsér Gyula

1999 év októberében hunyt el Dr. Gelencsér Gyula hadtörténész, aki döbröközi származású bölcsészként céljának és feladatának tekintette, hogy szülőfalujának történetét mozaikokként feltárja és feldolgozza. Kutatásainak kiindulópontja a szülőfalu szeretete, a Kapos partján álló várrom és az aköré, illetve a folyó két partjára épült falu történeti tanúságtétele volt.

Az utóbbi évtizedekben megjelent számos helytörténeti munkája azt igazolja, munkája nem volt hiábavaló:

pl. Werbőczy Imre törökverő hős emlékezete.

In.: Honismeret, 25. évf. 1997/4. sz. - p. 71-74.

Katona Gyula példás élete.

In.: Honismeret, 24. évf. 1996/2. sz. - p.57-59.

Döbrököz keletkezése és várának volt tulajdonosai.

Kézirat. Szentendre. 1988. június 30.-80. p.

Újabb és újabb kutatási eredményeit személyes előadásaiban ismertette meg a falu polgáraival, diákjaival.

Ezzel a pár soros megemlékezéssel szeretném megköszönni Dr. Gelencsér Gyulának azt, hogy számos megjelent döbröközi témájú munkájával biztosította készülő szakdolgozatom kiinduló anyagát.

Annyiban szeretném folytatni megkezdett munkáját, hogy a szülőfalum történetéről megjelent anyagok adatait összegyűjtve és tematikus csoportokba sorolva, kézbe adjak egy olyan bibliográfiát, amely Döbrököz történetét a kezdetektől a 19-20. század fordulójáig tárja fel.

Munkám nem történelmi munka, hisz erre leendő könyvtárosként nem vállalkozhattam. De folytathatom azt a bizonyító munkát, amelyet Dr. Gelencsér Gyula megkezdett.

“Hol vár állott, most kőhalom...” - a tárgyi emlékek kevés száma ellenére is, Döbrököz bizonyíthatóan több évszázados és említésre méltó történelemmel

rendelkezik.

A bibliográfia használatáról

A gyűjtemény 114 bibliográfiai alaptételt tartalmaz, amelyek a hozzájuk kapcsolódó tárgydő alapján (pl. 19. század) kerülnek a fejezetekbe. A fejezeteket a helyismereti bibliográfiák szokásos beosztásától eltérően – a dolgozat időhatárain belül megadott szakaszok szerint alakítottam (pl. 11-14. századi történet).

A két század történetét feldolgozó munkák besorolása mindig a korábbi század anyagát összegyűjtő fejezetbe történik (a 15-16. század p a 15. századi történet című fejezetbe kerül).

Az egyes fejezetek a rövid bevezető után - a dolgozat egészét tekintve folyamatos sorszámozással - a szerzők és a címek betűrendjében tartalmazzák a bibliográfiai tételeket.

Az egyes tételek felépítése:

#Benedek Elek p tételszám és szerző

Werbőczy István p cím

In.: A magyar történelem nagyjai. Történelmi olvasókönyv. 1. köt.

Bp.: Esély Könyvklub, 1997. – p. 225-260. p leőhely

és/vagy megjelenési

adatok, oldalszám

MK p leőhely rövidítése

Werbőczy regényes formájú életrajza, benne a döbröközi vonatkozásokkal. Neves történelmi személyek: II. Ulászló, II. Lajos, Szapolyai János, Fráter György.

p annotáció (tartalmi ismertető)

A differenciált, teljesebb és pontosabb keresést a kötet végén található mutatók: a Személynevek mutatója, a Szerzői nevek mutatója, illetve a Tárgymutató segíti. Az adott tárgyszó, illetve személynév mellett a kapcsolódó tételeket sorszáma jelöli.

A kötet végén található Melléletekben a bibliográfia anyagából kiemelt néhány történeti érdekesség eredetéről készített átirat látható, a vonatkozó tétel számára való utalással.

A lelőhelyek rövidítésjegyzéke

A lelőhelyek rövidítésjegyzéke

BDMK = Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely

DKV = Döbrököz Községi Könyvtár

DvKV = Dombóvár Városi Könyvtár

IGYMK = Illyés Gyula Megyei Könyvtár, Szekszárd

MK = Magánkézben

A bibliográfiában található egyéb rövidítések

Bp. = Budapest

cop. = a kiadás engedélyezésének éve

[é. n.] = év nélkül

évf. = évfolyam (folyóirat és sorozat esetén)

In. = forrásdokumentum

[k. n.] = kiadó nélkül

K. = Kiadó

köt. = kötet

Kvk = Könyvkiadó

p. = oldalszám (pagina)

sz. = század, illetve szám (folyóirat vagy sorozat esetén)

TMN = Tolna Megyei Népújság

TN = Tolnai Népújság

Uő. = a tételben már megadott szerző munkájában

Uő-k = a tételben már megadott szerzők munkájában

I. Helyismereti bibliográfia

Történeti bevezető

A bibliográfia anyaga alapján tekintsünk bele Döbrököz múltjába!

Wosinsky Mór régészettörténeti munkája - amely Tolna megyéről közöl eredményeket - már igen korai időszakban is lakotként jelöli meg a területet, ahol - a régészeti kutatások során - paleolit-kori mamutmaradványokat, illetve neolit-kori településmaradványok kerültek elő. (E leletekről a helyet ma Tűzkő-hegynek, illetve Tüszküs-hegynek nevezik.)

Maga a település a római-korban már létezett. Bizonyítják ezt a község közelében feltárt Jovia (máshol Iovia) nevű castrum maradványai, valamint a mellette északi irányba - a Süllyedt-vár felé - haladó római út.

A történelem során számos névváltozat élt: Debregezth, Egyházasdebregezth, Debregezth, Debrekesz, Döbrő, Debrekez, Döbrököz. A legrégebbi írott forrás amely a települést említi, 1304-ből származik.

A falu védelmére – a király megbízásából – kb. 1309-ben épül fel a vár, amelyet a Dárói-család építtetett. Funkciója végvár. Ezt követően több neves család kezén megfordul a vár, a hozzá tartozó településsel együtt: Héder-család, Varsai-család, Himfi-család, Laczkfyak, a Vajdai-család, Héderváryak, Újlaki Miklós, Szerecsen-család, a Werbőczyek (a vár romjait ma e néven emlegetik), végül az Esterházyak.

A település a feudalizmus idején mezővárosi rangot kap, regionális központ lesz. A Kaposon itt lehet átkelni egy gázlón, a város összeköttetést jelent a Külső-Somogy, Hegyhát, Völgység, illetve a Kaposon túli területek között. A kiemelt szerep oka a jól védhető város és vár, a rangos tulajdonosok és a jól működő nagybirtok.

A 19. század második, s a 20. század első felében keletkezett iratok már nagyközségként említik Döbröközt, 4156 lakossal, vasútállomással, postával, távirdával. Lakói gabona- és gyümölcsstermesztéssel foglalkoznak.

Döbrököz történetéről részletesebb anyag – a kutatott könyvtárakban - a 16. századtól a 19-20. század fordulójáig van. Nézzünk bele ebbe az időszakba is!

A döbröközi vár ad otthont 1532-ben Werbőczy István és Szekcsői Herceg Kata lakodalmának, amelyet fennmaradt lakodalmi meghívójuk is bizonyít (lásd a 2. mellékletben!).

Tinódi Lantos Sebestyént, aki 1530-ban még Szigetváron van Török Bálint szolgálatában, az 1542-es év már Döbröközön találja. Itt írja meg első haditudósítás jellegű művét: a kozári ütközet történetét, ahol Werbőczy Imre győzelmet aratott Kászon bég seregei fölött. Döbrököz ekkor végvárként a török elleni harcok legjelentősebb dunántúli központja.

Döbrököz, mint végvári központ működött tehát, a 16. században. A török elleni harcok kapcsán számos neves történelmi személyiség megfordult várának falai között, pl. Báthory András, id. Zrínyi Miklós.

1544 tavaszán a budai beglerbég parancsot kap Döbrököz elfoglalására. Ez év őszén a vár török kézre kerül. Ezzel a török elleni harcok utolsó védőbástyája is megszűnik, illetve Tolna megye meghódítása is befejeződik. A hódoltság ideje alatt Döbrököz is kettős adóztatás alá kerül. Lakói ez időben bortermeléssel és gabonatermesztéssel foglalkoznak.

A település és a vár 1687-ig volt török kézen.

A török kiűzése után teljesen elszegényedő település adóeltörlést kér és kap. Ebben az időszakban lakói a betelepülő rácok, akik a későbbiek folyamán a környező területek lakóit maguk ellen fordítják (adófizetés megtagadása, illetve a környéken való portyázások). Az ügy felsőbb beavatkozásig fajult, ez volt az ún. döbröközi eset.

A 17. században már az Esterházy-család tulajdonában van a település. A döbröközi eset hatására a rácság nagy pusztulást hagyva maga után eltávozik a területről (1703). A rácok távozása után szinte teljesen kihalt települést – történetében harmadszor és utoljára – 1712-ben, az Esterházy-család megbízásából Cserénfai István telepíti újra be. A Dunántúl egész területéről, de főleg a nyugati vármegyékből és horvát területekről érkeztek a betelepülők. (A betelepítő nevét ma utca őrzi és az akkor betelepülő családok utódai ma is a faluban élnek.)

A 18. században kerül sor Kur basa várának lerombolására, amely Döbröközhöz tartozó területen állt. Helyét ma Kurbasai-dűlőként jelölik. Bizonyítékai a területről a későbbiek során előkerült leletek: csempe, török pipa és fehér kőből simított félhold.

A falu virágzása gazdasági és társadalmi szempontból is az 1700-as évek derekára tehető.

A 18. század első felében keletkezett feljegyzések alapján Döbrököz Esterházy-birtok, lakossága katolikus, 1893 lakossal, akik bor- és dohánytermesztéssel foglalkoznak, éves vására van. A vár még ép részében pálinkafőző működik.

Szintén korabeli leírásokból tudjuk, hogy a városban több kézműves céh működik: csizmadiák, takácsok, asztalosok, kerékgyártók, szabók, szûcsök és fazekasok (céhleveleik az Országos Levéltárban megtekinthetők). Ez a felsorolás 1847-es adatok alapján készült.

Döbrököz utolsó tulajdonosa Esterházy Pál herceg volt, aki ünnepélyes keretek között, 1938. augusztus 26-án a falunak ajándékozta a várrmot és környékét. Akkor a terület parkosítását, emlékhellyé nyilvánítását javasolták.

Ennyit ízelítőül az itt következő bibliográfia gazdag, de közel sem teljes anyagából. Remélem gyűjtőmunkám eredménye jó kiindulópontot nyújt a téma iránt érdeklődőknek.

1. fejezet: Általános ismeretek

A fejezet tartalmazza a Döbröközre vonatkozó lexikonanyagokat, a néprajzi és a földrajzi tárgyú munkákat.

#Baksay Sándor

Három megye háromszöge. A Mecsek környéke

In.: Uő.: Szederindák. Válogatott művek születésének 150. évfordulójára

Bp.: Református Zsinati Iroda, 1982. – p. 460-462.

IGYMK

A közvetlen földrajzi terület gazdasági szempontú leírása. A lakosság nemzetisége, gazdálkodási módzatai. Földrajzi leírás.

#Döbrököz

In.: Gutenberg Nagy Lexikona. 9.köt.

Bp.: [k. n.], 1931. - p. 227.

DvKV

A vár tulajdonosa a 14. században a Laczkfy -, a 16. században a Werbőczy - család.

A településtől északra római kori maradványok.

#Döbrököz

In.: A Pallas Nagy Lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája tizenhat kötetben. 5. köt.

Bp.: Pallas, 1893. – p. 476.

DvKV

Nagyközség, lakosainak száma 3721.

#Döbrököz

In.: Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. 5.köt.

Bp.: Révai, [é. n.]. - p. 718.

DvKV

Mai elhelyezkedése. Gazdasági tevékenysége.

A várat mint a Werbőczyek tulajdonát említi. Utal a közelben talált római kori leletekre.

#Döbrököz

Tolnai Új Világ Lexikona. Az általános tudás és műveltség tára. 4. köt.

Bp.: [k. n.], 1926. - p. 16.

DvKV

Döbrököz helye a megyében, lakosainak száma, a falu és tulajdonosai.

#Döbrököz

In.: Új Idők Lexikona. 7 - 8.köt.

Bp.: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., [é. n.]. - p. 187.

DvKV

A település vasútvonal menti elhelyezkedése, pillantás a múltba.

#Döbrököz

In.: Új Magyar Lexikon. 2.köt.

Bp.: Akadémiai K., [é. n.]. - p. 93.

DvKV

Önálló tanácsú község, 4240 lakossal. Területén bronz és vaskori leletek, római sáncok és a várrom említésével.

#Döbrököz – Tojásminta

In.: Magyar néprajz. 7.köt. Népszokások, Néphit, Népi vallásosság.

Bp.: Akadémiai K., 1990. - p. 167.

DvKV

Fekete - fehér rajz.

#Győrffy István – Viski Károly

A magyarság néprajza. 2. köt. Gazdálkodás – Díszítőművészet – A hagyományok tárgyai.

Bp.: Egyetemi Nyomda, 1942. – 399 p.

IGYMK

A környék néprajzának feltérképezése és benne Döbrököz. Időkerete: a kezdetektől a XIX. sz. végéig. Területei: vadászat, halászat, állattartás,

földművelés, teherhordás, közlekedés, jármű, díszítőművészet, fazekasság.

#Szabó Lóránd

Feltáratlan földrajzi értékek nyomában. Dombóvár és környéke természetföldrajzi érdekességei

Dombóvár: [k. n.], 1997. – p. 4 – 6., 12 –13., 17 – 18., 23 – 27., 29 – 31., 34.

DvKV

A Döbrököz elnevezés szláv eredetű. Elhelyezkedése: Tolnai-dombság-Völgység-Döbrököz. A terület őstörténetének bemutatása. A vár egy a Kapos

által kialakított párkányon épült. Löszfeltárás a döbröközi főút mellett. A területen jellemző láposodás és tőzegtelepek kialakulása.

Képek, fotók a földtani adatok igazolására!

#A magyar állami levéltárak fondjegyzéke

Kézirat. Bp.: Magyar Országos Levéltár, 1973. – 63 p.

III. köt. 17. rész: A Tolna megyei Levéltár (volt Szekszárdi Állami Levéltár) fondjainak jegyzéke

BDMK

- p. 11.: Döbrököz nagyközség iratai 1893-1950 4,27 fm

- p. 21.: 128 A Döbröközi rk. Elemi Népiskola iratai 1898-1921 0,45 fm

- p. 28.: 6 Kammerer Ernő hagyatéka XIX-XX. sz. 2,00 fm

2. fejezet: Átfogó történet

Ebbe a fejezetbe soroltam be azokat a munkákat, amelyek a település történetének nagyobb egységét dolgozzák fel (pl. a kezdetektől a 19. századig, vagy a 11-19. századig).

#Benkő András

Döbrököz

In.: Tolna megye népesedésének és településeinek történeti földrajzi vázlata.

Kézirat. Bp., 1979. - p. 16.

IGYMK

Döbrököz a feudalizmus korában regionális központ volt. Összekötő a Völgyesség és a Hegyhát között: jól védhető város és vár, a mai Dombóvár funkcióival. A Mellékletben a település népesedési mutatói a 18 - 19. században. Időben a kezdetektől napjainkig vizsgálódik, az adatok tükrében szintézist ad a területről.

#Döbröközi Magazin.

In.: TMN, 28.évf. (1978. okt. 28.) 255. sz. – p. 4.

DvKV

A település névváltozatainak felsorolásával. Az első iratban való említéstől (1304) tekint vissza és előre a történelemben, napjainkig.

#Gelencsér Gyula

Döbrököz keletkezése és várának volt tulajdonosai

Kézirat. Szentendre, 1988. június 30. – 80 p.

DKV

- p. 2 – 50: Tolna megye történetének képei

- p. 51 – 75: Döbrököz keletkezése és tulajdonosai.

A névváltozatokat évszámmal közli. Már lakott terület a késő kőkorban is. A vár építését a tatárjárás idejére teszi, amely a 19. sz. elején még elég jó állapotban volt.

#Helyismereti bibliográfia: Döbrököz

In.: Dombóvári Kalendárium 1985-1986: A város és Városkörnyéki falvak lakóinak mindennapi kalauza

Dombóvár: Pátria Nyomda, 1985. – p. 126.

DvKV

Döbrököz történetére vonatkozó válogatott anyagot tartalmaz (közigazgatás, irodalom, társadalom stb.). Bibliográfia, annotáció nélkül. B: 19

#Horváth Árpád

Szakcs mezőváros története

Szakcs: Községi Tanács, 1969.

DvKV

Döbrököz többszöri említése, a táblázatokon belül a környező települések összevetésében. A történetben utalva a gazdasági kapcsolatokra.

#Kiss Gábor

Döbrököz

In.: Várak, várkastélyok, várhelyek Magyarországon.

Bp.: Panoráma, 1984. – p. 407 – 410.

DvKV

A település története a kezdetektől: a terület lakottá válása, a várépítés. A vár, az uradalom és a település tulajdonviszonyainak változásai.

Birtokos családok: pl. Varsai-család, Szerecsen-család.

#Ordas Iván - Kispál Mária

Hol vár állott, most kőhalom

In.: TMN, 40. évf. (1990. jan. 2.) 1. sz. – p. 4.

IGYMK

A vár rövid története az építéstől napjainkig, de főleg a török korral foglalkozik. A vár török általi elfoglalása 1543, visszavétele 1687. A cikk utal arra, hogy a várom és környéke feltáratlan régészeti értékeket rejt.

#Pataki József

Tolna megyei kalauz

Bp.: [k. n.], 1967. – p. 124.

DvKV

A római Jovia castrum maradványaként jelöli meg a települést. A középkorban Debregec néven, jól védhető mocsárvárát említi. Néhány tulajdonosát említi ill. Weröczy István esküvőjét.

#Siptér Gézáne

Korok és emberek

Szekszárd: Tolnai Megyei Tanács V.B. Könyvtára, 1973. – p. 20., 24., 44., 45., 51., 77.

DvKV

Döbrököz tulajdonosainak ill. a történetéhez kapcsolódó személyek rövid életrajza, esetenként ajánlott irodalommal. Az oldalak sorrendjében: Deák Gyula; Éri Márton; Laczkfy-család; Laczkfy Miklós, II. döbröközi; Nagy Kovács István, Werbőczy István.

#Várak, csatahelyek a XIII-XVIII. sz-ban

In.: Veress D. Csaba: Várak Baranyában

Bp.: Zrínyi K., cop. 1992. – p. 17.

IGYMK

Térkép. Rajta: Döbrököz.

3. fejezet: A kezdetektől a 14 századig

A fejezet tartalma: időkeretein belül kisebb időszakokra vonatkozó anyagokat is felvesz (pl. Kr. e. 8-5. sz., vagy a 13-14. sz.).

#Benkő András

Mezővárosok: Tájak, történelem, népesség

In.: Tamási Tükör, 2. évf. (1993. május) 5. sz. – p. 10.

IGYMK

Döbrököz mezővárosi fejlődése a 14-15. században. A város átkelő-összekötő funkciójáról. Jól védhető vár és rangos tulajdonosok, jól működő nagybirtokokkal.

#Fügedi Erik

Vár és társadalom a XIII-XIV. századi Magyarországon

Bp.: Akadémiai K., 1977. – p. 127.

IGYMK

Tolna megyei település. Várának építtetője (1309 körül) valószínűleg a Héder nemzetségbeli Kőszegi III. Henrik. A vár 1319-ben visszaszállt a királyra. Korabeli leírást ad a várról és környékéről.

#Gelencsér Gyula

Döbröközi Laczkfyak I. Lajos szolgálatában

In.: Honismeret, 25. évf. 1997. 5. sz. – p. 43-45.

DvKV

A Laczkfyak a Hermán nemzetségből származó utódok. A vár a 14. sz-ban volt a család tulajdonában. Laczkfy I. András szerepel Arany János: Szent László c. balladájában. Döbröközt a király elleni hűtlenség vádjával kobozták el a családtól.

#Gelencsér Gyula

Ugrin döbröközi várnagy bűncselekményei, 1312

In.: TN, 3. évf. (1992. júl. 18.) 169. sz. – p. 6.

DvKV

Döbrököz ekkor Kőszegi János tulajdonában van. Bogár István budai várnagy a Kőszegiek ellen fordult, ezért a döbröközi tulajdonos Ugrin nevű várnagyával rajtaütetett Bogár Döbrököz közelében lakó rokonságán. A hír eljutott Károly Róbert fülébe, aki vizsgálatot rendelt el. Az 1312. dec. 12-i jegyzőkönyv fennmaradt, a cikk tartalmazza. Lásd a 1. sz. mellékletben!

#Karácsonyi János

A magyar nemzetségek a 14. század közepéig 3. köt.

Bp.: Nap K., 1995. – p. 607., 609., 632., 634.

DvKV

A tulajdonosok kérdéséhez kapcsolódva, Döbrököz uraiként említi: a Héder családból III. Henriket Magyarország tárnokmesterét és II. Miklós erdélyi vajda fiát, II. Andrást is.

#Kristó Gyula

A vármegyék kialakulása Magyarországon

Bp.: Magvető, 1988. – p. 283.

IGYMK

A Pécsi Püspökség és Tolna megye kialakulása. A megyenév eredete: "Thelená" = latin teloniune, telonun, jelentése: vám. Kialakulása 1055 körül. A megye szerkezete, benne Döbrököz a "szélső vár" stratégiai szerepében.

#A rómaiak Pannóniája

In.: Szeghalmy Gyula: Dunántúli vármegyék

Bp.: Magyar Városok monográfiája Kiadó Hivatala, 1938. – p. 72.

IGYMK

Rajzolt térkép. Rajta: Iovia – Döbrököz megjelöléssel! Kr. e. 8-5. sz.

#Veress D. Csaba

Várak Baranyában

Bp.: Zrínyi K., cop. 1992. – p. 25-27.

IGYMK

Az Árpád-ház kihalása után, 1310 körül a Kőszegi-család kapja meg a vár tulajdonjogát. 1316-ban újra a királyé lett. Első névről ismert királyi főispánja Debregezthy András (1353-1356).

#Vezető a szekszárdi Balogh Ádám Múzeum kiállításában: régészet-néprajz

Szekszárd: Béry Balogh Ádám Múzeum, 1965. – p. 17-18.

DvKV

2. szekrény: Korai rézkor (i.e. 2500-2100)

Döbröközi állatfejes leletek: II. tábla 2.

#Wosinsky Mór

Tolna vármegye. Az őskortól a honfoglalásig

Bp.: [k. n.], 1986. I-II. köt. – p. 21., 175., 694-695.

DvKV

Paleolit-kori mamut maradványok és neolit-kori település maradványai Döbrököz határában. Ma ezek a Nemzeti Múzeumban láthatók. A

Pécs-Óbuda római út Döbröközön (Jovia) is áthaladt. A Pécs-Ószögi út pedig itt ágazott el.

#Zalai Gaál István

A lengyeli kultúra a Dél-Dunántúlon

In.: A szekszárdi Béry Balogh Ádám Múzeum évkönyv X-XI. köt. 1979-1980.

Szekszárd: Tolna Megyei Tanács, 1982. – p. 3 – 58.

IGYKM

Döbrököz környékei ill. döbröközi lelőhelyek.

Sütvény P lengyeli cserépletek Kétvízköze P szintén lengyeli cserépletek

1963. évi feltárás eredményei.

4. fejezet: 15. századi történet

A fejezet tartalma a település története a Hunyadiak korában, illetve a vár Werbőczy-korszakának kezdetei.

#Benkő András

Tolna megye települései a Hunyadiak korában

In.: Uő.: Tolna megye népesedésének és településeinek földrajzi vázlata. Kézirat

Bp.: [k. n.], 1979.

IGYMK

3. térkép. Girk György alapján. Rajta Döbrököz-Debregecz.

#Csánki Dezső

Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I-III. köt.

Bp.: [k. n.], 1890-1913. – p. 403-404., 408.

DvKV

Debregecz (Debregeszt) formájú megnevezés. Az oklevelekben való említés felsorolása. Majd a tulajdonviszonyok váltakozása, illetve azok okainak felsorolása.

#Döbrököz múltjából

In.: Szülőföldem

Szekszárd: Babits M. Irodalmi Társaság, 1957. – p. 11-12.

DvKV

Természetföldrajzi elhelyezkedésének bemutatása. Néhány múltbeli tulajdonos említése: Apor László 1300; Héder Henrik 1309, Rozgonyi István 1427. Leghosszabb ideig a Debregecz név volt használatos. A jobbágyok helyzete és gazdálkodási formáik. Werbőczy István második házassága a várban. Lásd a 61. tételben!

#Werbőczy István

In.: Tolnai Új Világ Lexikona. Az általános tudás és műveltség tára. 18. köt.

Bp.: [k. n.], 1930. – p. 23.

DvKV

Rövid életrajz, utalva a Döbröközzel való tulajdoni kapcsolatra.

#Nagy Iván

Werbőczy család

In.: Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal

Pest: Ráth Mór, 1865. – p. 144-145.

DvKV

Családtörténeti vázlat, családfával.

#Verbőczy (Werbőczy) család

In.: A Pallas Nagy Lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája tizenhat kötetben. 16. köt.

Bp.: Pallas, 1897. – p. 776-777.

DvKV

Rövid családtörténet. Az érdeklődőknek irodalomjegyzéket ad.

#Werbőczy István

In.: Magyar Larousse. Enciklopédikus szótár. 3. köt.

Bp.: Akadémiai K., 1991. – p. 1134.

DvKV

Rövid életrajz.

#Werbőczy István

In: Új Idők Lexikona. 23-24. köt.

Bp.: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., [é. n.]. – p. 6179-6180.

DvKV

Rövid Werbőczy életrajz, kapcsolata Döbröközzel.

#Werbőczy (Verbőczy) család

In.: Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. 19. köt.

Bp.: Révai, [é. n.]. – p. 532-533.

DvKV

Rövid családtörténet.

5. fejezet: 16. századi történet

Döbrököz történetének legmélyebben feltárt időszaka. Az itt felsorolt munkák legtöbbje dr. Gelencsér Gyula és Töttös Gábor nevéhez kapcsolható. A település törökkori élete bontakozik ki bennük.

#Benedek Elek

Werböczy István

In.: A magyar történelem nagyjai. Történelmi olvasókönyv. 1. köt.

Bp.: Esély Könyvklub, 1997. – p. 225-260.

MK

Werböczy regényes formájú életrajza, benne a döbröközi vonatkozásokkal. Neves történelmi személyek: II. Ulászló, II. Lajos, Szapolyai János, Fráter György.

#Benedek Elek

Werböczy István arcképe

In.: Uő.: A magyar történelem nagy alakjai. Történelmi olvasókönyv. 1. köt.

Bp.: Esély Könyvklub, 1997. – p. 228.

MK

Rajzos kép. Lásd a 11. mellékletet!

#Dezsi Lajos

Tinódi Sebestyén 1505-1556

Bp.: Magyar Történelmi Társaság, 1912. – 229 p.

(Magyar történelmi életrajzok 28. évf. 2.)

IGYMK

Teljes Tinódi életrajzot közöl. Benne a Werböczyekkel való kapcsolata, az Imréről írt dal a Kászon elleni viadalról. Tartalmazza a dal egy átírását is. A 38. lapon Werböczy István névalíráásával.

#Gelencsér Gyula

Adalékok Döbrököz történetéhez a török hódoltság korából.

Kézirat. Szentendre, 1989. – 69 p.

DKV

Döbrököz és környékének helyzete a megszállás előtt. A terület katonai megszállása és a közigazgatás megszerzése. A környék és Döbrököz adóztatási rendszere. A királyi haderők ellátása, a végvári harcok rövid története. Döbrököz helyzete a török kiűzése után: a vár leírása 1693-ból, A döbröközi eset. Mellékletében Werböczy Imre birtokai.

#Gelencsér Gyula

Döbrököz és a híres Laczkfyak

In.: TN, 4. évf. (1993. okt. 20.) 245. sz. – p. 4.

DvKV

A döbröközi Laczkfyak története: I. András, II. Miklós, II. András. II. András 1397-ben simontornyai és csáktornyai rokonaival Körösudvarhelyen tartózkodott, ahol ellenségei törbe csalták. Nagybátyját meggyilkolták, ő életben maradt. Zsigmond utólag kiadott ítéletlevéllel legalizálta a gyilkosságokat, hűtlenség vádjával elkobozva a család birtokait.

#Gelencsér Gyula

Egy hősi epizód Döbrököz történetéből (1542-1544)

Kézirat. Szentendre, 1988. – 34 p.

DKV

Werbőczy Imre részletes életrajza. Tinódi megjelenése és munkássága a várban. A várból indított és ott szerzett törökellenes harcok részletes leírásával. Híres történelmi személyek a várban: Báthory András, id. Zrínyi Miklós.

#Gelencsér Gyula

Werbőczy Imre harca a török ellen

In.: TN, 3. évf. (1992. jan. 11.) 9. sz. – p. 8.

DvKV

A harcok rövid, időrendi vázlata. Werbőczy szövetségesei: I. Ferdinánd király, id. Zrínyi Miklós, Báthory András. A vár török általi elfoglalása, Imre menekülése a mocsáron át Dombóvárra, majd onnan Erdélybe. Történelmi szerepének kihangsúlyozása.

#Gelencsér Gyula

Werbőczy Imre törökverő hős emlékezete

In.: Honismeret, 25. évf. 1977. 4. sz. – p. 71-74.

DvKV

Életrajz, amely Uő.: Egy hősi epizód Döbrököz történetéből 1542-1544 című munka rövidített változata (lásd a 44. tételnél!). További irodalmat közöl a témához. Külön fejezete Werbőczy Imre törökellenes harcainak története. Számos történelmi személyiség megfordul a várban: Kun Kocsárd, Enyingi Török Bálint, id. Zrínyi Miklós, Báthory András. Werbőczy Imre a vár elfoglalása után Erdélybe menekül, ott is hal meg. Ottani birtokai: Vingárt, Mihálczfalva.

#Hegedûs László

Tolna megye nyugati felének települései (1580-1704)

In.: Tanulmányok Tolna megye történetéből. 9. köt.

Szekszárd: [k. n.], 1969. – p. 5-103.

DvKV

A közigazgatás és az adóztatás szerveződése a török időkben. Döbrököz (p. 34.) város, vár: a korabeli jellemzők leírása. A magyar – nem magyar lakosság megoszlása.

#Hegy József

Tinódi Lantos Sebestyén

Szigetvár: Városi Tanács, [é. n.]. – 110 p.

DvKV

Az énekmondó teljes életrajza. Tinódi és Tolna megye ill. Verbőczy és Tinódi kapcsolata. Az 56. tétel kottás változata (p. 20-22.).

#Káldy - Nagy Gyula

A budai szandzsák 1559 évi összeírása

Bp.: Pest Megyei Levéltár, 1977. – 296 p.

IGYMK

1545 tavaszán a budai beglerbég parancsot kap a vár bevételeire. Döbrököz török kézre kerül. A döbröközi összeírás részletesen nem szerepel (levéltári anyag!).

#Magyarország hadtörténete II. köt.

Bp.: Hadtörténeti Intézet és Múzeum,

Zrínyi Katonai K., 1985. – p. 176., 178.

MK

Döbrököz várát, amely a törökellenes harcok utolsó bázisa volt, 1545-ben Mehmed budai pasa foglalta el. Megadja a várban tartózkodó katonák számát (1543) és azt, hogy kikből és milyen módon verbuválódtak.

#Mohács

Tanulmányok a mohácsi csata 450. évfordulója alkalmából.

Bp.: Akadémiai K., 1986. – 369 p.

IGYMK

A mohácsi vészhez kapcsolódva elemzi Magyarország korabeli helyzetét, végighaladva a törökellenes harcok során. Itt jelennek meg a Döbröközről indított török elleni harcok is, elemezve azok országos hatását.

#Szakály Ferenc

Magyar adóztatás a török hódoltságban

Bp.: Akadémiai K., 1981. – 485 p.

IGYMK

A kötet a korabeli tényeket tárja fel, országos helyzetképet ad. Döbrököz többnyire csak a statisztikai összehasonlító táblázatokban tűnik fel: adóztatás szempontjából Szigethez (Szigetvár) tartozott.

#Szakály Ferenc

Tolna megye negyven esztendeje a mohácsi csata után (1526-1566)

In.: Tanulmányok Tolna megye történetéből. 2. köt.

Szekszárd: [k. n.], 1969. – p. 5-85.

DvKV

A megye és benne Döbrököz helyzete: gazdasági élet, társadalmi viszonyok, birtokviszonyok, politikai és pártharcok. A hódoltság első évtizedei (1542-1566), népesség, kettős adóztatás a területen.

#Tinódi Lantos Sebestyén

Buda veszéséről és Terek Bálint fogságáról

In.: Uő.: Krónika

Bp.: Európa Kvk., 1984. – p. 436-446.

DvKV

Verbőczy Terek Bálint (Török Bálint) szívbeli barátjaként jelenik meg. Együtt vezetnek csatákat a török ellen, egészen Török Bálint fogságáig.

#Tinódi Lantos Sebestyén

Varkucs Tamás idejében lött csaták Egörből

In.: Uő.: Krónika

Bp.: Európa Kvk., 1984. – p. 477-490.

DvKV

Budához tartozó vár Döbrököz a hódoltság előtt és alatt, amelyet Mehmed pasa foglalt el. Az ezt megelőző csatákról szól a dal.

#Tinódi Lantos Sebestyén

Verbőczy Imrének Kászon hadával kozári mezőn viadalja: 1542

In.: Uő.: Krónika

Bp.: Európa Kvk., 1984. – p. 445-463.

DvKV

A településnév a mai formában szerepel. Döbrököz Verbőczy Imre török elleni harcainak kiindulópontja. Kászon bég raboltat a városban, Verbőczy ellentámadást indít, a kozári mezőn ütköznek meg. A csata Verbőczy győzelmével zárul.

#Töttös Gábor

Megyénk Werbőczy- emlékei

In.: Uő.: Rejtett értékeink. Történelmi tárcák

Szekszárd: IGYMK, 1995. – p. 139-140.

DvKV

Utalás Werbőczy István Döbröközön kötött második házasságára. Illetve Tinódi “Werbőczy Imréhez való szerelmében” című költeményének bemutatása (Tinódi Krónikája nem tartalmazza!).

#Töttös Gábor

Négyszázötven éves lakodalmi meghívó

In.: TMN, 32. évf. (1982. jan. 20.) 16. sz. – p. 4.

DvKV

A meghívó szövegének közlésével, a menyasszony és a vőlegény bemutatása: Szekcsői Herceg Kata és Werbőczy István, 1532. Kitekintés Werbőczy történelemformáló szerepére: Hármaskönyv (1514). Lásd a 2. sz. mellékletben!

#Töttös Gábor

Tinódi Sebestyén és Tolna megye

In.: TN, 7. évf. (1996. jan. 20.) 17. sz. – p. 11.

DvKV

A Sárbogárd melletti Tinódon (Tolna megye) született, az 1510-es évek környékén Lantos Sebestyén, Tinódi. Az 1530-as évek végén Török Bálint deákja Szigetváron. Ő az aki megteremti az énekes haditudósítás műfaját. Első ilyen művét Döbröközön írta 1542-ben, Werbőczy Imre szolgálatában: a kozári diadal emlékére. Az ének tartalma, idézett sorokkal. Egészében Tinódi rövid életrajzát adja.

#Veress D. Csaba

Werbőczy Imre és Kászim bég viadala

In.: Uő.: Várak Baranyában

Bp.: Zrínyi K., cop. 1992. – p. 70-71.

IGYMK

Csatatörténet 1543-ból. Werbőczy István a töröknek ígerte a várat, de fia, Imre Ferdinánd mellé állt és nem adta át a várat. Döbrököz parancsnok tisztjei: Sárközi Gabriel, Budaházi János, Muti István.

6. fejezet: 17-18. századi történet

Döbrököz történetének egyik legkevésbé feldolgozott időszaka, de történelmileg a legmozgalmasabb is: pl. A döbröközi eset, az 1712-es újraterelítés.

#Andrásfalvy Bertalan

Déldunántúl népeinek sorsa a Rákóczi-szabadságharc idején. A Rákóczi-kori kutatások újabb eredményei

Pécs: [k. n.], 1974. – p. 80-105.

IGYMK

A várhoz tartozó területek, települések felsorolása. Katonák száma: 17 lovas, 83 gyalogos. A döbröközi eset, a rácok kapcsán. Az eset első leírása: Kammerer Győző: A döbröközi eset. Kézirat. (Tolna Megyei Levéltár!)

#Egyed Antal

Nemes Tolna Vármegyének Topográfiai Leírása

Pest: [k. n.], 1828. - p. 39-69.

(Tudományos Gyűjtemény 6.)

IGYMK

Korabeli leírást ad a település földrajzi környezetéről. Röviden, jellemző adatokkal mutatja be Döbröközt: tulajdonos, vallási hovatartozás, lakosok száma, mezőgazdaság, hozzá tartozó területek.

#Gaál Attila - Köhegyi Mihály

Döbrököz

In.: Uő-k: Tolna megye Pesthy Frigyes Helynévtárában

Szekszárd: Béry Balogh Ádám Megyei Múzeum, [é. n.]. – p. 322-323.

DvKV

Névváltozat: Döbrököz. A Tolna megyei Dombóvári járásba tartozó mezőváros. Utolsó telepítése 1712-ben, Cserénfai István által. A

Kurbasai-dűlőben lévő török vár lerombolása, ahol később török leletek kerülnek elő: pl. fehér kőből csiszolt félhold.

#Gelencsér Gyula

Döbrököz és Mária Terézia 1767. évi urbárium

In.: TN, 3. évf. (1992. szept. 26.) 228. sz. – p. 8.

IGYMK

A rendelet a földesúr-jobbágy viszony tisztázása. Az általános rendelkezések után közli a döbröközi vonatkozásokat: az adó- és munkaköteles jobbágyok névsora, a telkek méretei és tartozékaik, a

beszolgáltatandók listája. A tulajdonos ekkor már az Eszterházy-család.

#Gelencsér Gyula

Döbrököz újjászületése a Rákóczi-szabadságharc után

In.: TMN, 3. évf. (1992. júl. 11.) 163. sz. – p. 6.

DvKV

1704-ben kezdődött el, a harmadszor is elpusztított Döbrököz újjászületése. A tulajdonos ekkor már az Eszterházy-család. A vár és mezőváros magyar lakossága még a hódoltság ideje alatt elmenekült, helyükön rácok telepedtek le, akik szembekerültek a civil hatóságokkal. 1699-ben bekövetkezett ún. döbröközi-eset, melynek következtében a település másodszor pusztul ki. A rácok 1703-ban vándoroltak el a faluból, pusztulást hagyva maguk után. 1712. okt. 22. Esterházy herceg szerződése Cserénfai István nevű jobbágyával a betelepítésről. Az akkor betelepített lakók utódai ma is itt élnek.

#Gelencsér Gyula

Döbröközi diplomások

In.: TN, 3. évf. (1992. aug. 12.) 190. sz. – p. 4.

MK

Döbrököz első diplomása Nagy Ferenc (szül. 1792. okt. 20.). Pécsen a katolikus teológián végzett. Azóta 268 diplomása van a falunak. Ezeket sorolja fel: név, diplomaév, végzettség.

#Gondosné Kovács Katalin

[Adalékok Döbrököz történetéhez a török hódoltság utáni időkből](#) (1686-1704)

Szakdolgozat. Szekszárd: Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola, 1997 – 42 p.

IGYMK

Demográfiai leírás a faluról. Fotó: a Rom (p. 5.) illetve Templom (p. 16.). Statisztikai adatokon alapuló elemzés: Döbrököz helye a megyében, a megye településeinek helyzete, Döbrököz és lakossága, adóztatás és katonaság.

#Kállay István

A magyarországi nagybirtok kormányzata 1711-1848

Bp.: Akadémiai K., 1980. – p. 248.

(A magyar Országos Levéltár kiadványai 3. Hatóság és hivataltörténet 5.)

IGYMK

A munka országos helyzetet tár fel. Az utalás Döbrökökre: jobbágyai felláztak a legelőhasználat korlátozása miatt.

#Varga János

Jobbágyrendszer a magyarországi feudalizmus kései századaiban 1556-1767.

Bp.: Akadémiai K., 1969. – 614 p.

IGYMK

A tárgymutató alapján két helyen kerül szóba a település: a dombóvári uradalom helyzete a 18. században, illetve Döbrököz újjáépítése, újratelepítése. Esterházy József gróf megbízásából Cserénfai István szervezi meg (1712).

7. fejezet: 19. századi történet

A 19. század forradalmi eseményei Döbrököz történetében is fokozottan megjelennek: több száz férfi vett részt az országos harcokban. Ez a század egészen 1938-ig az Esterházy-család korszaka az akkor még mezőváros történetében.

#Döbrököz

In.: Tolna megye földrajzi nevei

Bp.: Akadémiai K., 1981. – p. 253-268.

DvKV

A 19. századi állapotokat tükröző térképvázlattal ellátott ismertető. A falu egykori és mai nevezetességei, felépítése. Pl. Százéves-körösztr.

#Döbrököz - Postahivatal

In.: Postaépítészet Magyarországon

Bp.: Távközlési Kvk, 1992. – p. 61-62.

IGYMK

Fekete-fehér fotó, az épület leírásával.

#Fényes Elek

Döbrököz

In.: Uő.: Magyarország Geográfiai Szótára I. köt.

Pest: Kozma Vazul, 1851. – p. 279.

DvKV

Korabeli jellemzés, ekkor még mezőváros. A várral kapcsolatban szintén a török kort emeli ki. Utolsó tulajdonosa: Esterházy Pál. Lásd a 4. sz. mellékletben!

#Földmunkás – és szegényparaszti mozgalmak Magyarországon 1848-1948.

I-II. köt.. Bp.: Mezőgazdasági- és Erdészeti Dolgozók Szakszervezete,

Táncsics K., 1962. - 488.; 493-1153 p.

IGYMK

A parasztság élete: közigazgatás, munkavégzés, gazdaság. A parasztság és a nemesi réteg viszonya, kapcsolatai, konfliktusai és az ebből kirobbanó felkelések, illetve azok hatalmi kezelése. A Tolna megyei részben említi a döbröközi helyzetet is.

#Gelencsér Gyula

A döbröközi Deák-testvérek

In.: TN, 3. évf. (1992. jún. 13.) 139. sz. – p. 8.
IGYMK

Deák Gyula: polgári iskolai tanár, iskolaigazgató, szakíró és lapszerkesztő (1872-1940).

Deák Sándor: polgári iskolai tanár, iskolaigazgató, szakíró (1881- kb. 1940-es évek).

#Gelencsér Gyula

Döbröközi nemzetőrök, 1848.

In.: TN, 4. évf. (1993. ápr. 24.) 95. sz. – p. 11.

IGYMK

145 éve alakult meg a Döbröközi Nemzetőrség. Tolna megyei szervezője Perczel Miklós volt. A vár katonai ellátottsága, a királyi seregbe

behívott döbrököziek száma. Döbröközi katonák szolgáltak pl. a bácskai ezredben, részt vettek a pákozdi csatában, illetve a Csapó Vilmos vezette ozorai diadalban.

#Gelencsér Gyula

Döbröközi nemzetőrök és honvédek 1848/49.

Kézirat. Szentendre, 1990. – 68 p.

DKV

A falu helyzete a szabadságharc előtt, a Tolnai Nemzetőrség kialakulása és benne a döbrököziek szerepe. A Tolna megyei harcok, a döbrököziek részvétele bennük, az ott meghaltak névsora. A falu sorsa a szabadságharc leverése után, röviden.

#Gelencsér Gyula

Honvédeink és nemzetőreink emlékének (1848-1849)

Kézirat. Szentendre, 1990. nov. 30.

MK

Költemény. Lásd az 5. sz. mellékletben!

#Gelencsér Gyula

Katona Gyula példás élete

In.: Honismeret, 24. évf. 1996. 2. sz. – p. 57-59.

DvKV

Életrajzot, teljes munkásságot közöl: Katona Gyula döbröközi születésű, diplomás ember, aki harcol a '48-as szabadságharcban. Kapcsolatba került Görgey Artúrral és Klapka Györggyel is. Édesapja, születése után állíttatta az Öreghegy tetején álló Százéves-köröszőt vagy más néven Katona-köröszőt. (Lásd 74. tétel!)

#Gerle János

A századforduló építészete

Bp.: Szépirodalmi Kvk, Bonex, 1990. – p. 247.

IGYMK

Döbrököz. A római katolikus iskola építészete: Lamping József.

#Horváth Árpád

Tolna megye igazgatása a neoabszolutizmus idején

In.: Tanulmányok Tolna megye történetéből. 10. köt.

Szekszárd: [k. n.], 1983. – p. 169-221.

DvKV

A megye és benne Döbrököz helyzete a szabadságharc után. A Bach-rendszer és hatása. Döbrököz felségsértés vádjába esik. Ekkor már a Dombóvári járása tartozik. A kiegyezés és hatása.

#Horváth Árpád

A Tolna megyei 1848-as szabadságharcok nyomában

In.: Tanulmányok Tolna megye történetéből 1. köt.

Szekszárd: [k. n.], 1968. – p. 85-138.

DvKV

Heinrich Hardigg gróf vezetésével 1848. szept. 5-én királyi csapat indul Döbröközre. A katonaság létszáma a városban: 108 lovas és 3 tiszt, 113 lóval. A tanulmányban a Tolnai Nemzetőrség zászlójának fotója.

Tolna megyei katonai vezetők: Perczel Mór tábornok,
Csapó Vilmos ezredes,
Perczel Miklós ezredes.

#Kiss Lajos

Döbrököz

In.: Földrajzi nevek etimológiai szótára

Bp.: Akadémiai K., 1978. – p. 186.

DvKV

Néveredet magyarázata, a történelmi névváltozatok felsorolása. Csak a mai forma korábbi változataival foglalkozik.

#Kovács Ferenc

Döbrököz szóképzetének rétegződése

Pázmány Péter Tudományegyetem Általános Nyelvészeti és Fonetikai Intézete (1944)

Bp.: [k. n.], 1947.

DvKV

A falu társadalmi összetétele, társadalmi rétegenként a szóhasználat. Kutatási eredményei a 19. századig mennek vissza. Farsang és lakodalom leírása, a termelt szőlőfajták ismertetése.

#Ma is meglévő lakott és rom várak

In.: Szeghalmy Gyula: Dunántúli vármegyék

Bp.: Magyar Városok monográfiája Kiadó Hivatala, 1938. – p. 104.

IGYMK

Rajzolt térkép. Rajta: Döbrököz megjelöléssel. 19. századi állapotokat tükröz.

#Simon Károly

Tizenkét "ír királyfi" a Kapos-könyök vidékén

In.: Honismeret, 15. évf. 1987. 4. sz. – p. 38-44.

DvKV

Döbrököz a 17. században már Esterházy-birtok. A szobor 1902-ben, a századfordulón készült. Szt. Vendel a juhászok védőszentje. A szobor talapzatszövege: "Isten dicsőségére – emeltette Törő János – és Neje – 1902". Az állattartó családok a 19. század óta a faluban éltek és élnek ma is: Csapláros, Vicze, Kovács, Törő. Fekete-fehér fotóval. Lásd a 106. tételben!

#Szádeczky Lajos

A céhek történetéről Magyarországon

Székfoglaló értekezés

Bp.: MTA, 1980. – 151 p.

(Értekezések a történeti tudományok köréből 14. köt. 7. sz.)

IGYMK

Tanulmány a céhek szervezetéről, belső- és külső életéről. Tőle független rész: A Magyarországon lévő céhek városonként. Döbrököz (p. 79.): csizmadiák, takácsok, asztalosok, kerékgyártók, szabók, szűcsök, fazekasok. Céhlevelek az Országos Levéltárban megtekinthetők!

#Szeghalmy Gyula

Dunántúli vármegyék

Bp.: Magyar Városok monográfiájának Kiadó Hivatala, 1938. – p. 502-503.

IGYMK

A céhek megléte mellett számos vándoriparos is megfordult Döbröközön. A vár történetén végigtekintve a Héder-családot tekinti a valószínűsíthető építtetőnek. Akkori településnév: Debregec.

#Szilágyi Miklós

Jankó János és Bátky Zsigmond gyűjtőútja Tolna megyében

In.: Uő.: Folklor, folklorisztika és etnológia

Bp.: Akadémiai K., 1984. – p. 281-282.

IGYMK

A döbröközi gyűjtőút (1903) eredményei: a körzet egyetlen olyan települése, ahol az “üstökös ház”, magyar házépítkezési forma megvan! Ennek kapcsán bemutatja a házépítés módozatait. Leírja Döbrököz lakodalmi szokásait is.

#Töttös Gábor

Dédapáink víg kedélye

In.: TMN, 36. évf. (1986. jan. 6.) 4. sz. – p. 4.

DvKV

Mulatságos történetek a századforduló lapjaiból. Az utolsó történet kapcsolódik Döbröközhöz: a pécsi építész és a falu kovácsának elmaradt párhajáról, amely a Tolnamegyei Közlöny 1901. jan. 24-i számában jelent meg. Lásd a 6. sz. mellékletben!

#Töttös Gábor

Mikó György (1841-1894)

In.: Uő.: Rejtett értékeink. Történelmi tárcák

Szekszárd: IGYMK, 1995. – p. 89-90.

DvKV

Pécsett és a bécsi Pázmáneumban végzett fiatal pap élete. Girk György megyéspüspök küldi Döbrökökre káplánnak. A káplán döbröközi munkássága.

8. fejezet: Pillantás a 20. századba

A bibliográfia a 20. század történetét már nem dolgozza fel. Ez a fejezet többnyire képek segítségével nyújt némi betekintést ebbe a korszakba, illetve a település utolsó tulajdonosa Esterházy Pál herceg e század első felében adta át a várrom tulajdonjogát a falunak.

#Balogh János, K.

Döbröközé lett Werbőczy vára

In.: Múltunkból. TMN, 37. évf. (1987. okt. 24.) 251. sz. – p. 6.

IGYMK

Az utolsó tulajdonos: Esterházy Pál herceg. 1938. aug. 26-án a falunak ajándékozta a várromot és a környező területet. A falu parkosítást

tervezett és emlékhellyé alakítást javasolt, ami a mai napig nem valósult meg.

#Döbrököz

Bp.: Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, [é. n.]. – EF VIII-13-793

MK

Fekete-fehér fotóképeslap: Tanács, Iskola, Posta, a régi Takarékszövetkezet és a Templom. Lásd a 9. mellékletet!

#Döbrököz

In.: Tolna Megye Kézikönyve. Handbook of Tolna Country 16.

Bp.: Cebra K., 1997. – p. 420-421.

DvKV

A falu szinte teljes egészében statisztikai illetve turisztikai szempontú bemutatása: lakosság, intézmények, rendezvények, megközelíthetőség.

#Döbrököz, 1902

In.: Tizenkét "ír királyfi" a Kapos-könyök vidékén

Honismeret, 15. évf. 1987. 4. sz. – p. 40.

DvKV

Szent Vendel szobra – fekete-fehér fotó. A képaláírás száma a szobor felállításának évét jelöli.

#Döbrököz: A vár még álló fala

In.: Kiss Gábor: Várak, várkastélyok, várhelyek Magyarországon

Bp.: Panoráma, 1984. – p. 409.

DvKV

Fekete-fehér fotó.

#Döbrököz. Verbőczy István nádor várának maradványai

In.: Tolna megye

Szekszárd: MARK-KOMM Kft, 1992. – p. 70.

DvKV

Színes fotó. Lásd a 10. mellékletet!

#Döbröközi üstökös ház

In.: Szilágyi Miklós: Jankó János és Bátky Zsigmond Tolna megyében

Uő.: Folklor, folklorisztika és etnológia

Bp.: Akadémiai K., 1984. – p. 282.

IGYMK

Fekete-fehér fotó 1903-ból.

#Döbröközi vármaradványok

In.: Tolna Megye Kézikönyve. Handbook of Tolna Country 16.

Bp.: Cebra K., 1997. – p. 420.

DvKV

Fekete-fehér fotó.

#Döbröközi vármaradványok

In.: TMN, 20. évf. (1976. júl. 28.) 177. sz. – p. 4.

IGYMK

Fekete-fehér fotó a vár ma még meglévő részéről.

#Az év végén történt: Döbrököz

In.: TN, 5. évf. (1994. jan. 5.) 3. sz. – p. 4.

IGYMK

A Falumúzeum tervének írott bizonyítéka a cikk! Szintén nem valósult meg!

#A falu távlati képe

In.: Tolna Megye Kézikönyve. Handbook of Tolna Country 16.

Bp.: Cebra K., 1997. – p. 421.

DvKV

Fekete-fehér fotó.

#A felújított és korszerű általános iskola

In.: Döbröközi Magazin

TMN, 28. évf. (1978. okt. 28.) 255. sz. – p. 4.

IGYMK

Fekete-fehér fotó.

#Gottvald Károly

Áthelyezték Szent Vendel szobrát

In.: TN, 4. évf. (1993. nov. 17.) 268. sz. – p. 4.

IGYMK

Kép a szoborról, az áthelyezés-felújítás előtt és után.

#Illyés Gyula

Egy másik – döbröközi – falomladékra

In.: Dombóvári Kalendárium 1987-1988:

A város és városkörnyéki falvak lakóinak mindennapi kalauza

Dombóvár: Pátria Nyomda, 1986. – p. 22.

DvKV

Költemény a vár sorsáról. Lásd a 3. sz. mellékletben!

#Az iskola épülete

In.: Tolna Megye Kézikönyve. Handbook of Tolna Country 16.

Bp.: Cebra K., 1997. – p. 421.

DvKV

Fekete-fehér fotó.

#Szent Imre ünnepe Döbröközön

In.: TN, 2. évf. (1991. nov. 6.) 260. sz. – p. 4.

IGYMK

Vallási búcsú. Képek a falu templomáról: pl. Szent Imre szobra.

#Váraljai János

Döbrököz

Bp.: MTI fotó, [é. n.]. – 870410-6,7,8,9

MK

Postahivatal, Tornacsarnok, Látkép (a Szőlőhegyről nézve), Iskola. Színes felvétel (képeslap). Lásd a 12. mellékletet!

#Váraljai János

Döbrököz Római katolikus templom

Bp.: MTI fotó, [é. n.]. – 870910-1

MK

A templom főhajója, az orgona karzatáról nézve. Színes felvétel (képeslap). Lásd a 13. mellékletet!

#Váraljai János

Döbrököz Római katolikus templom

Bp.: MTI fotó, [é. n.]. – 8070410-5

MK

A templom külső, oldalirányú, teljes fotója. Színes felvétel (képeslap). Lásd a 13. mellékletet!

#Várrom Döbröközön

In.: Tolna megye műemlékei = Tolna Megye Kézikönyve. Handbook of Tolna Country 16.

Bp.: Cebra K., 1997. – 2. tábla 6. kép

DvKV

Fekete-fehér fotó.

#Zentai Tünde

Döbröközi utcásor 1903-ban a Tolna megyei Kapos mentén

In.: Uő.: A parasztház története a Dél-Dunántúlon

Baranya M. Kvk., 1991. – p. 17.

(Pannónia Könyvek)

IGYMK

Fekete-fehér fotó, 5. kép.

II. Mutatók

1. Személynevek mutatója

Személynevek mutatója

Apor László 35.

Báthory András 47., 48., 49.

Bátky Zsigmond 91., 100.

Bogár István 25.

Budaházi János 63.

Csánki Dezső 34.

Csapó Vilmos 78., 84.

Cserénfai István 66, 68., 72.

Deák Gyula 20., 77.

Deák Sándor 77.

Debregezthy András 29.

Enyingi Török Bálint ▶ Lásd Török Bálint!

Éri Márton 20.

Esterházy József 72.

Esterházy Pál 75., 94.

Ferdinánd király 48., 63.

Fráter György 42.

Girk György 93.

Görgey Artúr 81.

Hardigg, Heinrich 84.

Héder András, II. 26.

Héder Henrik 35.

Héder Henrik, III. 26.
Héder Miklós, II. 26.
Hegy József 51.
Imre, Szent 109.
Jankó János 91., 100.
Kammerer Ernő 11.
Károly Róbert 25.
Kászim bég P Lásd Kászon bég
Kászon bég 59., 63.
Katona Gyula 81.
Klapka György 81.
Kőszegi Henrik, III. 23.
Kőszegi János 25.
Kun Kocsárd 49.
Laczkfy András, I. 24., 46.
Laczkfy András, II. 46.
Laczkfy Miklós, II. 20., 46.
Lajos, II. 42.
Lamping József 82.
László, Szent 25.
Mária Terézia 67.
Mehmet pasa 53., 58.
Mikó György 93.
Muti István 63.
Nagy Ferenc 69.
Nagy Kovács István 20.
Perczel Miklós 78., 84.

Perczel Mór 84.

Pesty Frigyes 66.

Rozgonyi István 35.

Sárközi Gabriel 63.

Szapolyai János 42.

Szekcsői Herceg Kata 61.

Terek Bálint ▶ Lásd Török Bálint

Tinódi Sebestyén 44., 51.

Törő János 88.

Török Bálint 49., 57., 62.

Ulászló, II. 42.

Varkucs Tamás 58.

Vendel, Szent 88., 97., 106.

Verbőczi Imre ▶ Lásd Werbőczy Imre

Verbőczy István ▶ Lásd Werbőczy István

Werbőczi Imre ▶ Lásd Werbőczy Imre

Werbőczy István ▶ Lásd Werbőczy István

Werbőczy Imre 44., 45., 47., 48., 49., 51., 59., 62., 63.

Werbőczy István 20., 36., 39., 40., 42., 44., 60., 61., 63., 99.

Zrínyi Miklós, id. 47., 48., 49.

Zsigmond király 46.

Szerzői nevek mutatója

Andrásfalvy Bertalan 64.

Arany János 24.

Baksay Sándor 1.

Balogh János K. 94.

Benedek Elek 42., 43.

Benkő András 12., 22., 33.

Csánki Dezső 34.

Dezsi Lajos 44.

Egyed Antal 65.

Fényes Elek 75.

Fügedi Erik 23.

Gaál Attila 66.

Gelencsér Gyula 14., 24., 45., 46., 47., 48., 49., 67., 68., 69., 77., 78., 79., 80.

Gerle János 82.

Gondosné Kovács Katalin 70.

Gottvald Károly 106.

Győrffy István 9.

Hegedûs László 50.

Horváth Árpád 16., 83., 84.

Illyés Gyula 107.

Káldy - Nagy Gyula 52.

Kammerer Győző 64.

Karácsonyi János 26.

Kispál Mária 18.

Kiss Gábor 17., 98.

Kiss Lajos 85.

Kovács Ferenc 86.

Kőhegyi Mihály 66.

Kristó Gyula 27.

Nagy Iván 37.

Ordas István 18.

Pataki József 19.

Simon Károly 88.

Siptér Gézáne 20.

Szabó Lóránd 10.

Szádeczky Lajos 89.

Szakály Ferenc 55., 56.

Szalai Gaál István 32.

Szeghalmy Gyula 28., 87., 95.

Szilágyi Miklós 91., 100.

Tinódi Sebestyén 57., 58., 59.

Töttös Gábor 60., 61., 62., 92., 93.

Váraljai János 110., 111., 112.

Varga János 72.

Veress D. Csaba 21., 29., 63.

Viski Károly 9.

Wosinsky Mór 31.

Zentai Tünde 114.

2. Szerzői nevek mutatója

Apor László 35.

Báthory András 47., 48., 49.

Bátky Zsigmond 91., 100.

Bogár István 25.

Budaházi János 63.

Csánki Dezső 34.

Csapó Vilmos 78., 84.

Cserénfai István 66, 68., 72.

Deák Gyula 20., 77.

Deák Sándor 77.

Debregezthy András 29.

Enyingi Török Bálint ▶ Lásd Török Bálint!

Éri Márton 20.

Esterházy József 72.

Esterházy Pál 75., 94.

Ferdinánd király 48., 63.

Fráter György 42.

Girk György 93.

Görgey Artúr 81.

Hardigg, Heinrich 84.

Héder András, II. 26.

Héder Henrik 35.

Héder Henrik, III. 26.

Héder Miklós, II. 26.

Hegyi József 51.
Imre, Szent 109.
Jankó János 91., 100.
Kammerer Ernő 11.
Károly Róbert 25.
Kászim bég ▸ Lásd Kászon bég
Kászon bég 59., 63.
Katona Gyula 81.
Klapka György 81.
Kőszegi Henrik, III. 23.
Kőszegi János 25.
Kun Kocsárd 49.
Laczkfy András, I. 24., 46.
Laczkfy András, II. 46.
Laczkfy Miklós, II. 20., 46.
Lajos, II. 42.
Lamping József 82.
László, Szent 25.
Mária Terézia 67.
Mehmet pasa 53., 58.
Mikó György 93.
Muti István 63.
Nagy Ferenc 69.
Nagy Kovács István 20.
Perczel Miklós 78., 84.
Perczel Mór 84.
Pesty Frigyes 66.

Rozgonyi István 35.

Sárközi Gabriel 63.

Szapolyai János 42.

Szekcsői Herceg Kata 61.

Terek Bálint ▶ Lásd Török Bálint

Tinódi Sebestyén 44., 51.

Törő János 88.

Török Bálint 49., 57., 62.

Ulászló, II. 42.

Varkucs Tamás 58.

Vendel, Szent 88., 97., 106.

Verbőczy Imre ▶ Lásd Werbőczy Imre

Verbőczy István ▶ Lásd Werbőczy István

Werbőczy Imre ▶ Lásd Werbőczy Imre

Werbőczy István ▶ Lásd Werbőczy István

Werbőczy Imre 44., 45., 47., 48., 49., 51., 59., 62., 63.

Werbőczy István 20., 36., 39., 40., 42., 44., 60., 61., 63., 99.

Zrínyi Miklós, id. 47., 48., 49.

Zsigmond király 46.

Szerzői nevek mutatója

Andrásfalvy Bertalan 64.

Arany János 24.

Baksay Sándor 1.

Balogh János K. 94.

Benedek Elek 42., 43.

Benkő András 12., 22., 33.

Csánki Dezső 34.

Dezsi Lajos 44.

Egyed Antal 65.

Fényes Elek 75.

Fügedi Erik 23.

Gaál Attila 66.

Gelencsér Gyula 14., 24., 45., 46., 47., 48., 49., 67.,68., 69., 77., 78., 79.,80.

Gerle János 82.

Gondosné Kovács Katalin 70.

Gottvald Károly 106.

Győrffy István 9.

Hegedûs László 50.

Horváth Árpád 16., 83., 84.

Illyés Gyula 107.

Káldy - Nagy Gyula 52.

Kammerer Győző 64.

Karácsonyi János 26.

Kispál Mária 18.

Kiss Gábor 17., 98.

Kiss Lajos 85.

Kovács Ferenc 86.

Kőhegyi Mihály 66.

Kristó Gyula 27.

Nagy Iván 37.

Ordas István 18.

Pataki József 19.

Simon Károly 88.

Siptér Gézáne 20.

Szabó Lóránd 10.

Szádeczky Lajos 89.

Szakály Ferenc 55., 56.

Szalai Gaál István 32.

Szeghalmy Gyula 28., 87., 95.

Szilágyi Miklós 91., 100.

Tinódi Sebestyén 57., 58., 59.

Töttös Gábor 60., 61., 62., 92., 93.

Váraljai János 110., 111., 112.

Varga János 72.

Veress D. Csaba 21., 29., 63.

Viski Károly 9.

Wosinsky Mór 31.

Zentai Tünde 114.